

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Balsai Szabolcs ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, ... jogtanácsos által képviselt Budapesti Rendőr-főkapitányság (I. rendű alperes címe) I. rendű, ... jogtanácsos által képviselt Készenléti Rendőrség (II.rendű alperes címe) II. rendű alperes ellen, személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2008. április 22. napján meghozott, 19.P.22.796/2007/8. számú ítélete ellen a felperes részéről 9., az I. rendű alperes részéről 10., a II. rendű alperes részéről 11. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja, az I. rendű alperest terhelő nem vagyoni kártérítés összegét 700.000 (hétsszázezer) forintra és járulékaira, a II. rendű alperest terhelő nem vagyoni kártérítés összegét pedig 500.000 (ötszázezer) forintra és járulékaira felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 63.000 (hatvanháromezer) forint, a II. rendű alperest, hogy 45.000 (negyvenötezer) forint első- és másodfokú perköltséget fizessen meg 15 napon belül a felperesnek.

Az alperesek személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt 72.000 (hetvenkettőezer) forint kereseti és 72.000 (hetvenkettőezer) forint fellebbezési illetéket a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s:

...-án délután a II. rendű alperes jogelődje a ... utcánál tartott be nem jelentett demonstráció miatt a résztvevők távozásra történő felszólítását követően tömegoszlatást hajtott végre. Ennek során a rendőrsorfallal a ...on a ... felé szorította ki a tömeget.

A felperes - aki balesetből eredő lábtörése miatt két mankóval járt - a felszólításnak nem tett eleget. A tömeg a rendőrségi vízágyú alkalmazását követően hátrébb vonult, a rendőrsorfallal előtt csupán a mozgásában korlátozott felperes és egy magyar zászlót a kezében tartó másik személy maradt, akik a rendőrsorfallal haladását nem akadályozták.

A felperest a II. rendű alperesi jogelőd munkatársai a földre döntötték, mankóit elvették és műanyag bilincssel megbilincseltek. A földön fekvő felperesbe az egyik intézkedő rendőr belerúgott. Ezt követően a felperest átadták az I. rendű alperesnek, és előállították a Budapest, V. kerületi Rendőrkapitányságra, majd a Gyorskocsi utcai fogdára vitték. Az I. rendű alperes rendzavarás miatt szabálysértési őrizetbe vette a felperest. Mivel őrizete alatt mankóit elvették, így a felperes csak fél lábon ugrálva tudott közlekedni a fogva tartás ideje alatt.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2006. október 26-án meghozott 12.Sze.17.864/2006/2. számú végzésével a felperest rendzavarás szabálysértése miatt négynapos elzárás büntetéssel sújtotta, amelybe beszámította a szabálysértési őrizetben töltött időt. A felperes a tárgyalást követően szabadult az őrizetből.

A felperes a végzéssel szemben nem nyújtott be fellebbezést, így a határozat vele szemben jogerőre emelkedett.

Az eljárásba bevont további személyek fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 17.Szf.68/2006/2. sorszámú végzésével az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezte, és az eljárást megszüntette. Indokolásában kifejtette, hogy a hatályos törvényi szabályozás kizárja, hogy a gyülekezési jog bejelentés nélküli vagy attól eltérő gyakorlása a súlyosabban szankcionált rendzavarás szabálysértésének megvalósulását jelentse. Megállapította, hogy az előállításra és a szabálysértési őrizet elrendelésére jogellenesen került sor, az eljárás alá vont személyek semmilyen szabálysértést nem követtek el.

A másodfokú határozatra figyelemmel a felperes perújítási kérelmet terjesztett elő az elsőfokú szabálysértési döntéssel szemben. A Pesti Központi kerületi Bíróság 9.Szp.8865/2007/2. sorszámú végzésével elutasította a perújítási kérelmet azzal, hogy a Fővárosi Bíróság végzésével az elsőfokú végzést teljes egészében hatályon kívül helyezte, és az eljárást valamennyi eljárás alá vont személlyel szemben megszüntette.

A felperes ezt követően előterjesztett kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az alperesek a vele szemben tanúsított személyes szabadságot korlátozó intézkedéseikkel megsértették személyes szabadság védelméhez fűződő személyiségi jogát, továbbá a II. rendű alperes megsértette emberi méltóságát is.

Pontosított keresetében a jogsértés miatt az I. rendű alperest 700.000 Ft, a II. rendű alperest 500.000 Ft nem vagyoni kártérítés és 2006. október 23-tól járó törvényes kamatai megfizetésére kérte kötelezni.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes nem merítette ki a jogorvoslati lehetőségeket, ezért hiányzik az államigazgatási jogkörben okozott kártérítés egyik törvényi feltétele. Hivatkozott arra, hogy nem volt lehetősége a II. rendű alperes tevékenységének jogszerűsége felülbírálatára. Vitatta a nem vagyoni kártérítés jogalapját és összecszerűségét is.

A II. rendű alperes elsődlegesen a per megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a jelen per bíróságát nem köti a szabálysértési ügyben hozott határozat.

A II. rendű alperesi munkatársak a rájuk vonatkozó jogszabályi előírások szerint jártak el. A felperes nem tett eleget a rendőrség többszöri felszólításának és akadályozta a rendőrök intézkedését, ezért az intézkedés indokolt volt. Esetleges marasztalása esetére hivatkozott a felperes közreható magatartására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az I. rendű alperes azzal, hogy a felperest megalapozatlanul tartotta szabálysértési őrizetben 2006. október 23. és október 26. között, megsértette a felperes személyes szabadság védelméhez fűződő személyiségi jogait. Megállapította továbbá, hogy a II. rendű alperes azzal, hogy 2006. október 23-án a indokolatlanul alkalmazott a felperessel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést, megsértette a felperes személyes szabadság védelméhez és emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogait. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 400.000 Ft tőkét, ennek 2006. október 23. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző napon érvényes jegybanki alapkamatát és 25.000 Ft perköltséget. Kötelezte a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 250.000 Ft tőkét, ennek 2006. október 23. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző napon érvényes jegybanki alapkamatát és 16.000 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A le nem rótt 60.000 Ft kereseti illetékből a felperest 15.000 Ft megfizetésére kötelezte a Magyar Állam javára, külön felhívásra, míg a fennmaradó 45.000 Ft illetéket a Magyar Állam viseli az alperesek illetékmentessége folytán.

Az ítélet indokolásában elsőként azt fejtette ki, hogy a bírói gyakorlat szerint a panaszjog gyakorlása nem alkalmas a jelen eljárásban kifogásolt hátrányok kiküszöbölésére, mivel időbelileg csak a fogva tartás, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazása után kerülhetek volna elbírálásra a panaszok, ezért az alperesek permegszüntetésre irányuló indítványa nem volt megalapozott. Az ügy érdemi felülbírálata körében kifejtette, hogy az alperesek nem tudtak eleget tenni azon kötelezettségüknek, hogy saját intézkedéseik megalapozottságát kellő módon igazolják. A szabálysértési ügyben megállapított tényálláshoz képest ebben az esetben juthatott volna eltérő megállapításra a polgári bíróság. A felperessel szemben történt intézkedésről készült sajtófotók illetve videofelvételek nem támasztották alá az alperesek jogszerűsége vonatkozó álláspontját. Megállapítható volt, hogy a felperesnek észlelnie kellett a tömegosztatásra vonatkozó rendőri

tevékenységet és a távozásra szolgáló felszólításokat, ugyanakkor azt a magatartást, hogy az őt támogató társával együtt az úttest közepén megállt, nyílt ellenszegülésnek vagy támadásnak minősíteni nem lehet a rendőrséggel szemben. Nem tudta tehát bizonyítani az I. rendű alperes, hogy a felperes tényleges magatartásához képest arányos és szükséges intézkedést tett volna akkor, amikor a felperest kiemelte, a földre döntötték őt, a mankóját elkobozták, majd egy ismeretlen rendőr a földön fekvő felperesbe rúgott. A felperes nem követett el szabálysértést, így előállítása, őrizetben tartása nem volt jogszerű, ezért a jogsértést az I. rendű alperes terhére megállapította az elsőfokú bíróság. A II. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelem tekintetében szintén megállapította a jogsértést, mivel nem merült fel az ő esetében sem olyan többlettényállási elem, amely indokolta a felperessel szembeni ilyen módon történő rendőri fellépést, a külön kiemelés, földre vitelt, bilincselést, valamint a földön fekvő felperes megrúgását. Ez az eljárási mód a II. rendű alperesre vonatkozó jogszabályokkal is ellentétes, és az intézkedés módja sértette a felperesnek az emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogait is, ezért mind a személyes szabadság, mind pedig az emberi méltóság megsértése tekintetében megállapította a jogsértést. Önmagában az a körülmény, hogy a bilincselés módját, illetve az ahhoz alkalmazott eszköz használatát önmagában nem találta jogszerűtlennek a bíróság, az a jogsértés megállapítását nem befolyásolja. Az a tény, hogy a használt eszközt csak utóbb rendszeresítették, még nem teszi önmagában jogszerűtlenné a bilincseléshez használt eszköznek az alkalmazását, mivel a jogszabály lehetőséget ad más eszköz használatára is.

A nem vagyoni kártérítési igény körében az elsőfokú bíróság a jogsértések tárgyi súlyát jelentősnek ítélte meg. A tényleges következmények körében figyelemmel volt arra a gyakorlatra, hogy a jogosulatlan fogva tartás külön bizonyítás nélkül is megállapítható módon lelki megterhelést, traumát okoz. A felperes személyes meghallgatásán túl az elsőfokú bíróság tanúként hallgatta meg a felperes testvérét, aki elmondta, hogy a fogva tartás, a rendőri intézkedések idegileg megviselték a felperest, lakókörnyezetében ismerőseitől számos megjegyzést kapott amiatt, hogy a vele szembeni intézkedések a tv felvétel, illetve fényképfelvételek folytán széles körben ismertté váltak. A körülmények mérlegelésével az I. rendű alperest 400.000 Ft, míg a II. rendű alperest 250.000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. Mérlegelési körébe vonta, hogy a felperes a demonstráció helyszínét ismételt és egyértelmű rendőri felhívás ellenére sem hagyta el. Megítélése szerint a felperesnek pontosan észlelnie kellett, hogy tömegoszlatás zajlik és az oszlatásra való felhívást is érzékelnie kellett. A felperes mankóval több km-t tudott a felvonulás keretében megtenni, így arra is lehetősége lett volna, hogy a rendőri sorfal elől eltávolodjon, legalább az úttest szélére húzódjon. Figyelembe vette az elsőfokú bíróság azt is, hogy a szabálysértési ügyekben eljáró bíróságok úgy döntöttek több esetben, hogy önmagában a be nem jelentett tüntetés színhelyén való pusztá megjelenés nem valósít meg szabálysértéssel bűncselekményt, ugyanakkor felróható magatartásnak minősül. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes akkor járt volna el jogszerűen, ha a rendőrség felhívását követően a demonstráció színhelyét a lehető legrövidebb úton elhagyja. Ebben a körben utalt az Rtv. 19. §-ában foglaltakra.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint határozott.

Az elsőfokú ítélet ellen valamennyi fél fellebbezéssel élt.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, az I. rendű alperes 700.000 Ft, a II. rendű alperes 500.000 Ft nem vagyoni kártérítés és törvényes kamata megfizetésére kötelezését kérte. Álláspontja szerint téves az elsőfokú bíróság megállapítása, miszerint akkor járt volna el teljes egészében jogszerűen, ha a demonstráció helyszínét a legrövidebb úton elhagyta volna. Előadta, hogy betegsége miatt mankóval közlekedett, amikor a demonstráción váratlan szituációba keveredett. Korábbi balesete következtében koncentrációképessége csökkent, hallásromlást szenvedett. Ezt az ... szakvéleményével igazolta az elsőfokú eljárás során. Abban a helyzetben azt érezte a legjobb döntésnek, hogy egyhelyben állva, semmilyen erőszakos vagy garázda magatartást ki nem fejtve jelzi a rendőrség felé, hogy nem kíván jogellenes magatartást tanúsítani, de elfutni a sorfal elől már nincs lehetősége. Az adott szituációban a távozásra reális lehetőséget nem látott. A II. rendű alperesnek arról mindenképpen gondoskodnia kellett volna, hogy a mankóját - elfogását követően - visszakaphassa. Erre tekintettel a II. rendű alperessel szembeni kárkövetelése teljes mértékben megalapozott. Az I. rendű alperessel szemben a nagyobb kártérítési felelősséget megalapozza, hogy a fogva tartását mankó nélkül, betegen kellett elviselnie, elzárása alatt 3 napon át megalázó módon fél lábon ugrálva kellett közlekednie. Figyelembe kell vennie a bíróságnak a személyi körülményeket, azt, hogy egészségügyi állapota miatt a fogva tartásával járó lelki traumát az átlagosnál nehezebben viseli el, számára ez rendkívüli lelki megterhelést jelent. Ez pedig minden különösebb további bizonyítást nem igényel. A tanúvallomás és az egészségi állapotra vonatkozóan becsatolt okirati bizonyítékok figyelembevételével az alperesekkel szembeni kárigénye nem eltúlzott.

Az I. rendű alperes az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, elsődlegesen a nem vagyoni kártérítés iránti kereseti kérelem elutasítását, másodlagosan annak 150.000 Ft-ra való leszállítását kérte. Előadta, hogy a Pp. 4. §-ának alkalmazásával a szabálysértési eljárásban megállapított tényállás a polgári perben eljáró bíróságot nem köti, és a szabálysértési eljárásban nem bűnösség megállapításáról, bűncselekmény elkövetéséről van szó, így nem helytálló a felperes álláspontja, miszerint az alperesi jogsértés önmagában bizonyított a szabálysértési ügyben hozott jogerős, eljárást megszüntető határozattal. Az I. rendű alperes munkatársai a kérdéses napon úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, így a kártérítési felelősség megállapíthatóságának egyik elengedhetetlen feltétele, a felróhatóság hiányzik. Iratellenesnek tartotta az elsőfokú bíróság megállapítását, amely a felperesről készült sajtófotókra és videofelvételekre utal vissza, illetve arra, hogy az I. rendű alperes nem tudta bizonyítani ezekkel szemben, hogy jogszerűen járt el a felperes kiemelése és előállításakor. Ugyanis ebben a tevékenységben az I. rendű alperes munkatársai nem vettek részt. A felperest a II. rendű alperes fogta el és állította elő az V. kerületi Rendőrkapitányságra, az I. rendű alperes csak ezt követően vette át az eljárást. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a felperes

magatartásának megítélésekor a sajtófotókra, videofelvételekre és egy lefolytatott szabálysértési eljárásra hivatkozott, azonban az I. rendű alperes magatartásának minősítésére csak a ...-án rendelkezésre álló adatok, tények alapján kerülhet sor. Márpedig ekkor a hatóságnak lényegesen kevesebb információ, bizonyíték állt rendelkezésére. A szabálysértés megalapozott gyanúját a II. rendű alperes munkatársainak az átadáskor tett nyilatkozata és a rendőri jelentés támasztották alá. Hivatkozott arra, hogy a nem vagyoni kártérítés megítélésénél a bíróságnak vizsgálni kellett volna a polgári jogi felelősség általános szabályait és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének többletfeltételeit is. Álláspontja szerint munkatársai a konkrét tényállás során úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, így magatartásuk nem volt felróható, ebből következően az I. rendű alperes vonatkozásában a vétkesség hiányzik. Ez pedig kizárja a kárfelelőssége megállapíthatóságát. Előadta, hogy a felperest is magában foglaló tömeg a ... nem vitásan a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó, azonban be nem jelentett rendezvényt tartott ...-án. Hivatkozott a Gytv. 14. § (1) bekezdésére. A helyszínen tömegoszlátási feladatokat hajtottak végre, ennek során a II. rendű alperes munkatársai különböző kényszerítő eszközöket alkalmaztak, mivel a tömeg a szétoszlásra irányuló többszöri rendőri felszólításnak nem tett eleget. A tömeg tagjai nem voltak békések, a rendőri kiszorítást azért kellett elrendelni, mert a demonstrálók a fémkordont ledöntötték az ... és a ... kereszteződésénél. Az I. rendű alperes annyi információval rendelkezett, hogy a felperes a tömegoszlátás során alakzatban előre haladó rendőröket akadályozta feladatuk eredményes ellátásában, illetve a helyszín elhagyására vonatkozó többszöri rendőri felszólításnak nem tett eleget. Tehát a helyszínen rendelkezésre álló adatok alapján a felperes elzárással is sújtható szabálysértés, rendzavarás elkövetésével volt gyanúsítható. Az I. rendű alperesnek nem volt lehetősége, illetve oka megkérdőjelezni a REBISZ intézkedéseinek jogszerűségét. A vétkesség hiányát támasztja alá az a körülmény is, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság a szabálysértési eljárásban megállapította a felperes felelősségét rendzavarás szabálysértésében és vele szemben elzárás büntetést alkalmazott. Az a körülmény, hogy egy másik bírói fórum másképp értelmezte a rendzavarás szabálysértésének törvényi tényállását és az eljárást megszüntette, a vétkesség fennállása szempontjából irreleváns. Utalt arra is, hogy a jogellenes és felróható magatartást nem valósít meg a téves jogszabály értelmezésen alapuló határozat meghozatala, erre csak nyilvánvaló és kirívó jogsértés esetén van lehetőség. Ugyancsak kiemelendő, hogy valamely jogszabály rendelkezésének téves értelmezése és a bizonyítékok téves értékelése önmagában felróható magatartást nem valósít meg. Az I. rendű alperes tekintetében olyan nyilvánvalóan téves értelezés nem állapítható meg, amely felróható magatartásnak minősülne. Utalt a Ptk. 340. § (1) bekezdésében foglaltakra, az Rtv. 19. § (1) bekezdésére és arra is, hogy a felperes magatartásának értékelésekor nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény, amely ...-án a főváros utcáit jellemezte. A tömegoszlátásra azért került sor, mert délután 3 óra körül az ... és a ...sarkán, mert arcukat maszkkal, sállal eltakaró, utcakövekkel, Molotov-koktélokkal és egyéb tárgyakkal felszerelkezett személyek az ...nál felállított rendőrségi fémkordont ledöntötték és az ott szolgálatot teljesítő rendőrökre támadtak. A rendőrség fellépése az erőszakos,

garázda magatartást tanúsító tömeg felszámolására, a megbomlott közrend helyreállítására irányult. Minden jogkövető állampolgártól elvárható, hogy a jogszerű rendőri intézkedést ne akadályozza, még passzív ellenállás tanúsításával sem.

A II. rendű alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését kérte. Álláspontja szerint a felperes azzal, hogy nem élt fellebbezési kötelezettségével, elismerte a szabálysértés elkövetésének tényét, így nem állapítható meg az alperesi eljárás jogszerűtlensége sem, a kártérítési követelésnek nincs jogalapja. Ezt a lényeges jogszabályi kötelezettséget az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe. A Pp. 130. § (1) bekezdésének f) pontja alapján a keresetet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítani.

Másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását kérte, mivel az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. §-át. Előadta, hogy a perben nem volt vitás, hogy a felperes elfogásának környékén rendőri csapaterős oszlató tevékenység volt folyamatban. A felperes cselekményének megítélése nem jelentett egyszerű feladatot a helyszínen szolgálatot teljesítő rendőröknek. Még az elsőfokú szabálysértési hatóság is megállapította a szabálysértés tényét. Utalt az Rtv. 19. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra. A rendőrség a helyszínen tömegoszlatást hajtott végre, annak megkezdése előtt a tömeget felszólította, hogy hagyják el a területet. A felszólításnak a felperes ellenszegült, tüntetőleg passzív magatartást tanúsított, illetve passzív magatartása folytán a rendőri egység nem tudhatta, milyen szándékkal maradt az úttest közepén. Önmagában az intézkedések alkalmazása nem sérti az emberi méltóságot, csak akkor, ha azt nem jogszerűen és az emberi méltóság figyelembevételével hajtják végre. Ezen túlmenően csak akkor állapítható meg kártérítés, ha a fogatás módjának jogszerűségét is vitatja a felperes, amelyre sem a keresetben, sem az elsőfokú tárgyaláson nem került sor.

Harmadlagos kérelmében a kártérítés mértékének a mérséklését kérte. Túlzott mértékűnek tartotta a nem vagyoni kártérítést, megítélése szerint az elfogáskor fogatott rendőri intézkedés során bekövetkezett esetlegesen emberi méltóságot sértő cselekmény okozta nem vagyoni kár nem lehet majdnem akkora mértékű, mint a fogva tartás okozta lelki sérülés miatt kiszabott nem vagyoni kártérítés összege. Nem történt személyi sérülés sem, a rendőri intézkedéssel szemben a felperes nem élt a jogszabályokban biztosított panasz jogával sem. A felperessel szemben elfogás és előállítás intézkedést, testi kényszert és bilincset alkalmazott a II. rendű alperes, utóbbinak használatával szemben a felperes nem kérte a jogszerűtlenség megállapítását. Az ítélet is kiemelte, hogy az intézkedések fogatásának módja sérthet, ez sérelmezhető, ez sérelmezte a felperes emberi méltóságát, azonban ennek megállapítását sem kérte a felperes a keresetében.

A felperes fellebbezése megalapozott, az alperesek fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdésének megfelelően csupán a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálhatta felül.

Ebben a körben az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján helytállóan állapította meg a tényállást, amelyre alapított jogi következtetésével és érdemi döntésével a Fővárosi Ítéltábla részben értett egyet, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

A Fővárosi Ítéltábla a következőkre alapította érdemi döntését.

A felperes kereseti kérelmében az alperesi intézkedések miatt a polgári jogi személyiségvédelem eszközeinek alkalmazását, az alperesek által elkövetett jogsértések megállapítását [Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja], és az alpereseknek a jogsértésekkel okozott nem vagyoni kártérítés [Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja] megfizetésére kötelezését kérte.

A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a személyiségi jog megsértése relatív szerkezetű jogviszonyt keletkeztet a jogsértő és a jogosult között, a jogsértésből részben sajátos személyiségvédelmi eszközök alkalmazására vonatkozó, részben pedig kártérítési igény keletkezik. A sajátos polgári jogi személyiségvédelmi eszközök érvényesítésének kizárólag objektív feltételei vannak, mégpedig a személyiségi alanyi jog sérelme vagy veszélyeztetése, továbbá okozati összefüggés a jogsértő magatartás és az okozott sérelem között. Így tehát a sajátos személyiségvédelmi intézkedések alkalmazása - objektív jellegükből eredően - független a jogsértő vétőképeségétől, felróhatóságától, magatartása jó- vagy rosszhiszeműségétől, esetleges tévedésétől. Ezek nem feltételei az alkalmazhatóságnak, és nem is zárhatják ki azt, ugyanis a személyiségi sérelmet akkor is orvosolni kell, ha a jogsértés nem volt senkinek felróható.

A személyiséget érintő jogsértés megállapításához elegendő annak bizonyítása, hogy a másik fél magatartása a jogosultnak a jog által védett személyiségi érdekkörébe történő behatolást jelent, személyiségi jogait hátrányosan érinti. Ennek megvalósulása esetén a kötelezettnek kell azt igazolnia, hogy a felek közti jogviszony tartalmánál vagy a törvény rendelkezésénél fogva jogosult volt a beavatkozásra. Ugyanis a helyreállító jellegű objektív személyiségvédelmi eszközök igénybevételenek önmagában nincsenek olyan különös feltételei, mint a szubjektív szankcióként alkalmazandó kártérítési, perbeli esetben - az alperesek személyére tekintettel - ezen túlmenően az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igénynek, ezért a speciális feltételek fennállása (jogorvoslati lehetőségek kimerítése, felróható magatartás) nem is vizsgálendő a jogsértés megvalósulása körében.

Ennek megfelelően kellett elbírálni a felperes jogsértések megállapítása iránti keresetét.

Ebben a körben figyelembe kellett venni az 1993. évi XXXI. törvénnyel a belső jog részévé vált az Emberi Jogok Európai Egyezményének rendelkezéseit, amelynek 5. Cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabadságra, amelytől senkit sem lehet önkényesen megfosztani, csak ha a törvényben meghatározott okok ezt indokolják, és ebben az esetben is a törvényben meghatározott eljárás szerint. A 11. Cikk arról rendelkezik, hogy mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához, annak gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a

nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek.

Az Alkotmány 62. §-a is elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását. Az Alkotmány 55. § (1) bekezdése pedig arról szól, hogy mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit nem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. A személyes szabadság körébe tartozik a szabad cselekvés, a szabad mozgás biztosítása, a tartózkodási és a lakóhely szabad megválasztása. Ugyanakkor a személyes szabadság társadalmi és egyéb fontos érdekből törvény által is korlátozható. Annak elbírálásánál, hogy a felperes személyes szabadságának korlátozására a törvényben előírt feltételek mellett, jogszerűen került-e sor a következő jogszabályi rendelkezéseket kellett alapul venni.

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy a gyülekezési jog gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (rendezvény) tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. A (3) bekezdés szerint a gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A Gytv. 6. §-a alapján a rendezvényt legalább 3 nappal megtartásának tervezett időpontját megelőzően kell bejelenteni a rendőrségnek. A 14. § (1) bekezdése értelmében akkor kerülhet sor a rendezvény feloszlására, ha a gyülekezési jog gyakorlása a 2. § (3) bekezdésébe ütközik, vagy a rendezvényen részt vevők fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve jelennek meg, továbbá ha a bejelentéshez kötött rendezvényt bejelentés nélkül, a 7. § a) és b) pontjában foglaltaktól eltérően, vagy tiltó határozat ellenére tartanak.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 13. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha olyan tény vagy körülményt észlel, illetőleg hoznak tudomására, amely rendőri beavatkozást igényel. Az Rtv. 15. § (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőri intézkedés - így az Rtv. 59. §-ában szabályozott tömegoszlítás és az Rtv. 47. §-a szerinti testi kényszer alkalmazása - nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az Rtv. 17. § (1) bekezdése szerint a rendőrség feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A rendőri intézkedések közül az elfogás és előállítás feltételeit az Rtv. 33. §-a tartalmazza. Eszerint a rendőr a közbiztonság érdekében a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja [33. § (2) bekezdés f) pontja]. Az Sztv. 76. § (1) bekezdésének a) pontja is ezzel azonos módon rendelkezik.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 142. § (1) és (2) bekezdése értelmében az valósítja meg a rendzavarás szabálysértését, aki verekszik illetve mást verekedésre felhív, rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az

eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít, továbbá aki nyilvános rendezvényen lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetőleg az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg, a rendező szerv, illetőleg a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy a törvényes rendelkezéseknek meg nem felelő intézkedésen alapuló szabadságkorlátozás jogellenes, sérti a személyiségi jogot, így lehetőséget ad a polgári jogi védelmi eszközök alkalmazására.

Annak megítélésénél, hogy az alperesek által alkalmazott intézkedések jogsértőnek minősülnek-e vagy sem, abból kellett kiindulni, hogy a Pp. 4. § (1) bekezdése értelmében a bíróságot határozata meghozatalában nem köti a Fővárosi Bíróság felperessel szembeni szabálysértési eljárásban hozott határozata, azonban a peres eljárás lefolytatása során nem merült fel olyan adat, ami attól eltérő tényállás megállapítására okot adott volna.

Hangsúlyozza a Fővárosi Ítéltábla, hogy a perbeli esetben a felperessel szemben a rendőri intézkedés helyszínen történt fogantatására nem a gyülekezési törvény megsértése miatti szabálysértés miatt került sor, ugyanis a felperest rendzavarás szabálysértése miatt fogták el és állították elő. A perben rendelkezésre álló adatokból azonban megállapítható volt, hogy a felperes nem tanúsított olyan magatartást, ami ezen szabálysértés elkövetésének gyanújára alapot adott volna, és ezt a helyszínen intézkedő rendőröknek észlelniük kellett. Ugyanis az Sztv. 142. §-ában meghatározott törvényi tényállást a felperes nem valósította meg, a rendőri intézkedést magatartásával nem akadályozta. A Fővárosi Bíróság határozata is azt állapította meg, hogy jogellenesen került sor az előállításra, és a szabálysértési őrizet elrendelésére, a felperes ugyanis nem valósított meg semmilyen szabálysértést. A végzés utalt arra, hogy a gyülekezési jog bejelentés nélküli vagy attól eltérő gyakorlása nem jelenti a rendzavarás szabálysértésének megvalósulását.

A II. rendű alperes tehát nem hivatkozhat alappal arra, hogy intézkedési kötelezettségének tett eleget, amikor jogellenes cselekmény gyanúját észlelve lépett fel a felperessel szemben, ezt a perben feltárt tények, a fényképek és a videofelvétel nem támasztják alá.

Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság alappal jutott arra a következtetésre, hogy a felperes szabadságkorlátozásának nem volt jogszabályi indoka, ezért a II. rendű alperes intézkedésével megsértette a felperes személyes szabadság védelméhez fűződő személyiségi jogát.

Az Alkotmány 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit sem lehet önkényesen megfosztani. A Ptk. 76. §-a értelmében a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti az emberi méltóság megsértése is. Az emberi méltóság megsértése abban az esetben valósul meg, amikor az érintett személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményének megfelelő elbánásban részesítik, emberi mivoltában megalázzák, hátrányos helyzetbe hozzák.

A személyes szabadság megsértése egyben sérti a felperes emberi méltóságát is (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.549/2007/6. sz. ítélet), ugyanis az a tény, hogy a felperest mások szeme láttára elfogták, a mozgásában korlátozott felperestől elvették a mankóit, őt a földre döntötték, a földön fekvő, ellenállást nem tanúsító felperest az intézkedő rendőrök egyike megrúgta, kezét hátracsavarva bilincselte meg, majd az előállító csoporthoz vitték, olyan megalázó helyzetet teremtett a felperes számára, ami indokoltá teszi az emberi méltósága megsértésének megállapítását. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdésének a) pontja alapján helyesen állapította meg, hogy az II. rendű alperes eljárásával megsértette a felperes emberi méltóságát is.

A felperesi nem vagyoni kártérítési igény tekintetében a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontját, a Ptk. 339. § (1) bekezdését, valamint a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését kellett alapul venni, figyelemmel az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) AB határozatára és a Legfelsőbb Bíróság iránymutatása alapján kialakult bírói gyakorlatra.

A Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja értelmében az, akit személyhez fűződő jogában megsértenek, kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A Ptk. 339. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán azt a kárpótlást és költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. Mindezekből az következik, hogy a személyhez fűződő jogok megsértése esetén a sérelmet szenvedett személy az általános szabályok alapján igényelhet kártérítést.

A kártérítésnek a jogsértés megállapításánál ismertetett objektív feltételeken túlmenően (kár bekövetkezése, a károkozás jogellenessége és a kettő közötti okozati összefüggés) szubjektív feltétele a felróhatóság. A rendelkezések értelmében a felperesnek kellett bizonyítania azt, hogy az alperesek jogellenes magatartást tanúsítottak vele szemben, amellyel okozati összefüggésben őt kár érte, míg az alperesek tartoztak kimenteni magukat a kártérítési felelősség alól annak bizonyításával, hogy magatartásuk nem volt felróható, mert úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt.

A Ptk. 349. §-ában szabályozott államigazgatási jogkörben okozott kárért való speciális felelősségi szabályokat akkor kell alkalmazni, ha az a személyiségi sérelem, amiből a kár bekövetkezett, jogellenes államigazgatási tevékenységből, intézkedésből ered.

Eszerint államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősség akkor állapítható meg, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

A hasonló ügyekben kialakult bírói gyakorlat szerint a jogorvoslati lehetőségek kimerítésének vizsgálatánál csak az adott jogsérelem orvoslására alkalmas jogorvoslati eszköz vehető figyelembe. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli esetben a rendőrségi törvényben szabályozott panaszjog nem volt

alkalmas ilyen joghatás kiváltására, ugyanis azt az Rtv. 93. § (3) bekezdése szerint a beérkezéstől számított 15 napon belül bírálja el indokolt határozatával az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője.

Az I. rendű alperes fellebbezésében hivatkozott arra, hogy államigazgatási jogkörben okozott kártérítési igény esetében a jogszabályok téves értelmezése és alkalmazása, a körülmények téves értékelése önmagában nem tekinthető felróható magatartásnak. Azonban ha a ténymegállapítás és a jogszabály alkalmazás nyilvánvalóan súlyosan törvénysértő, felróhatónak kell tekinteni a téves jogszabály értelmezésből és jogszabály alkalmazásból, a bizonyítékok és a körülmények téves értékeléséből eredő jogellenes károkozást.

A Fővárosi Ítélőtábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a II. rendű alperes felperessel szembeni jogellenesnek minősített eljárása, ténymegállapítása, a körülmények értékelése - a szabálysértési határozatból is kitűnően - nyilvánvalóan törvénysértő és így egyben felróható is volt, az alkalmazott intézkedéssel a II. rendű alperes megsértette a szükségesség és arányosság követelményét, amikor a felperest rendzavarás szabálysértése miatt indokolatlanul, minden alap nélkül elfogták, és ennek során földre döntötték, a mozgását segítő mankókat elvették, kezénél fogva a hátán húzták be a rendőrsorfal mögé, és az egyik intézkedő rendőr a földön fekvő, ellenállást nem tanúsító felperesbe rúgott, majd előállításra átadták az I. rendű alperesnek.

Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság az I. rendű alperes felelősségével kapcsolatban is, tekintettel arra, hogy az alperesek tevékenysége egymástól nem függetleníthető. Ezen túlmenően az eljárás alá vont személyek kihallgatását követően az I. rendű alperesnek módjában állt a szabálysértési őrizet megszüntetése, azonban erre nem került sor. Az is az I. rendű alperes terhére volt értékelhető, hogy a mozgásában korlátozott felperesnek nem biztosított olyan eszközt, ami közlekedésében segítette volna, ami a fogva tartása elviselését nehezítette.

Az I. rendű alperes hivatkozott az Rtv. 19. §-ában foglaltakra is, azonban ez sem alapozza meg a kártérítési felelősség alóli kimentését, mivel sem az I. rendű, sem a II. rendű alperes intézkedése nem volt szükséges és arányos (Rtv. 15. §).

Az elsőfokú bíróság valóban iratellenesen állapította meg, hogy az I. rendű alperes a kiemelés és az előállítás során jogszerűtlenül járt el, mivel a II. rendű alperes által foganatosított intézkedésekről van szó, ezért a Fővárosi Ítélőtábla mellőzi az I. rendű alperessel szemben ennek megállapítását az elsőfokú ítélet indokolásából.

Az adott személy életminőségét, társadalmi megítélését nyilvánvaló módon kedvezőtlenül érinti a vele szemben jogosulatlanul alkalmazott szabadságkorlátozás, ha az intézkedés során fellépő rendőr indokolatlanul kényszerintézkedést, alaptalanul bilincselést alkalmaz és eközben fizikai erőszak is történik, valamint ezt követően szabálysértési őrizetbe veszik és őrizetben tartják. Ez további bizonyítás nélkül is megállapítható hátrányt okoz az érintett személy számára. A Pp. 163. § (3) bekezdése alapján pedig külön bizonyítás nélkül is elfogadható olyan hátrány bekövetkeztése, amely köztudomású ténynek tekinthető. Az ügyben keletkezett jogerős határozatból és a fellebbezési eljárásban becsatolt felvételekből megállapíthatóan a felperessel szemben nem volt indokolt a

személyes szabadságot korlátozó intézkedés, majd ellenállást megtörő vagy gyengítő testi kényszer alkalmazása és szabálysértési őrizetben tartása. Mindezek alapján a felperes alappal tartott igényt az alperesi felróható magatartással okozati összefüggésben felmerült kára megtérítésére.

A nem vagyoni kártérítés összegének megállapításánál a Fővárosi Ítéltábla az alábbiakat vette figyelembe.

A nem vagyoni kártérítés az adott személyiség értékminőségében bekövetkezett csökkenés ellensúlyozására hivatott, mértékének pedig ahhoz kell igazodnia, hogy ez a személyiséget jellemző helyzet milyen mértékű kedvezőtlen irányú változást idézett elő a jogsérelmet szenvedett félnél. Tehát személyiségi jogsértés esetén azt kell vizsgálni, hogy a sérelmezett magatartás mennyiben járt olyan következménnyel, hogy az adott személyről kedvezőtlen értékítélet alakuljon ki, és ez mennyiben hatott ki társadalmi megítélésére.

Ebben a körben a jogsértés tárgyi súlyát, a sérelem időpontját, a kialakult bírói gyakorlatot és a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként megállapíthatóan bekövetkezett hátrányokat kellett értékelni. Ennek során a Fővárosi Ítéltábla figyelemmel volt a perben tett felperesi előadásra, miszerint a történetek a baráti, ismeretségi körben negatív hatást váltottak ki vele szemben, kapcsolatai beszűkülését eredményezték, bántó volt, ahogyan gúnyolódtak, viccelődtek vele. Elmondta azt is, hogy fájdalmas és megalázó volt, hogy törött lábával fél lábon ugrálva kellett az őrizetben tartás idejét eltöltenie. A vele szemben foganasított eljárás miatt megrendült a bizalma a jogrendszerben.

A felperes előadását alátámasztotta ... tanúvallomása is. A tanú elmondta, hogy testvére a mai napig nem heverte ki a vele történeteket, az esetet követően többen gúny tárgyává tették, baráti kapcsolatai szakadtak meg. Mindezek alapján a köztudomású tényeken túlmenően bizonyítást nyert az, hogy a felperes magánéletében, emberi kapcsolataiban az alperesek jogellenes magatartása hátrányos következményekkel járt.

Alapítván hivatkoztak arra az alperesek, hogy a felperes közreható magatartásával hozzájárult a nem vagyoni kár bekövetkeztéhez, ugyanis a személyiségi jogsértés megállapítása következményeként alkalmazott nem vagyoni kártérítésnél a jogosult közrehatása nem állhat fenn. Mindemellett a felperes nem tanúsított olyan terhére róható viselkedést, ami a jogszerűtlen rendőri intézkedéseket megalapozta volna, önmagában az a magatartás, hogy a demonstráció színhelyét nem hagyta el, nem tekinthető jogellenesnek, így nincs olyan tény, körülmény, ami a kármegosztást megalapozhatná.

A több, alapvető személyhez fűződő jogot érintő jogsértés, azok súlyossága, megalázó jellege, illetve a szabálysértési őrizet időtartama miatt a Fővárosi Ítéltábla a jogsértésekkel arányban állónak ítélte a felperes által az I. rendű alperessel szemben igényelt 700.000 Ft és a II. rendű alperessel szemben fenntartott 500.000 Ft nem vagyoni kártérítés összegét, ezért annak megfizetésére kötelezte az alpereseket.

Az elsőfokú és a fellebbezési eljárásban felmerült költségről a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint határozott, figyelemmel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdésének c) pontjára, a 62. § (1) bekezdésének f)

pontjára, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-ára, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ában foglaltakra.

Budapest, 2009. január 29.

Kizmanné dr. Oszkó Marianne s.k.
a tanács elnöke

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. . Győriné dr. Maurer Amália s.k.
előadó bírő bírő

A kiadmány hiteléül:
tisztviselő